Kayryakova, K. (2021). The concert as a form of presenting bulgarian dance art on the basis of folklore. *Culture and arts in the context of cultural heritage*. *Klironomy*, *3* (3), 136-149. Hlučín-Bobrovníky: "Anisiia Tomanek" OSVČ. (in Bulgarian)
Кайрякова, К. (2021). Концертът – форма на представяне на българското танцово изкуство на фолклорна основа. *Culture and arts in the context of cultural heritage*. *Klironomy*, *3* (3), 136-149. Hlučín-Bobrovníky: "Anisiia Tomanek" OSVČ.

DOI: 10.47451/art2021-10-002
EOI: 10.11249/art2021-10-002

The paper is published in Crossref, Internet Archive, ICI Copernicus, Google Scholar, Academic Resource Index ResearchBib, JGate, ISI, CiteFactor, Journal Factor, eLibrary, Ukrainian National Library databases.

Katya Kayryakova
Associate Professor, Doctor of Choreography
Department of Arts
Faculty of Architecture
Varna Free University "Chernorizets Hrabar"
Varna, Bulgaria
E-mail katia.kairiakova@vfu.bg

The concert as a form of presenting Bulgarian dance art on the basis of folklore (in Bulgarian)

Abstract:
The challenges facing the performing folk art today are different, but perhaps the biggest among them is the form of its presentacion. Bulgarian folk dance has always enjoyed great interest. Over the years, the audience demand has been constantly growing, which necessitates the need to focus on the quality of its performance in response to the spiritual and cultural needs of the audience. The object of this research is the concert as a form of presenting Bulgarian dance art on the basis of folklore. The purpose of the submitted work is to analyse the specific features of the concert as a form of presenting Bulgarian dance art on the basis of folklore; to highlight the leading role of the director in the whole course; from the ideological conception to the realisation of the art programme. This purpose also includes the tasks related to its realisation, to be precise, the interpretation of a concert and performance as a subject of the director's strategy; following the process of scenario creating and showing up the special features of the performance, introducing the stage folklore art; the special role of the director regarding the complete art product- from the beginning to the end. The topic leads to a wide analysis, which is not possible to be presented in one report. That is why, the expression of the whole idea is limitted and analysing only the concerts, the contents of the music and dance on the basis of the Bulgarian folklore.

Key words: folklore, dance art, concert, performance, director.

Катя Кайрякова
доцент, доктор по хореография
катедра „Изкуства"

Архитектурен факултет
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“
Варна, България
E-mail katia.kairiakova@vfu.bg

Концертът – форма на представяне на българското танцово изкуство на фолклорна основа

Резюме:
Различни са предизвикателствата пред сценичното фолклорно изкуство днес, но може би най-голямото сред тях е формата на неговото представяне. Българският фолклорен танц се е радвал винаги на огромен интерес. В годините зрителското търсене непрекъснато нараства, което налага необходимостта от насочване вниманието върху качеството на неговото представяне в отговор на духовните и културни потребности на публиката Обект на настоящото изследване е концертът като форма на представяне на българското танцово изкуство на фолклорна основа. Целта на предложения текст е да анализира спецификата на концерта като форма на представяне на българското танцово изкуство на фолклорна основа, да открои водещата роля на режисьора в цялостния процес от идейната концепция до реализацията на художествената програма. Тази цел формулира и задачите свързани с осъществяването и, а именно: тълкуване на понятията *концерт* и *концерт-спектакъл* в контекста на режисьорската стратегия, проследяване на процеса на изграждане на сценария и открояване спецификите в концерти представящи сценичното изкуство на фолклорна основа. Да се очертае мястото на режисьора от идеята до представянето на цялостно завършен художествен продукт. Темата насочва към изключително широко изследване, което не би могло да се осъществи в рамките на една публикация и това налага необходимостта от известно ограничение, изразяващо се в анализа на концерти, съдържанието на които се състои от музикални и танцови произведения на фолклорна основа.

Ключови думи: танцово изкуство на фолклорна основа, концерт, спектакъл, режисьор.

Въведение

С появата на сценичното танцово изкуство на фолклорна основа се утвърждава и концертът като форма на представяне на това изкуство. В годините зрителското търсене и потребление на различните концертни форми непрекъснато нараства. Културното пространство днес е наситено с огромен брой концерти, в основата на които е традиционната музикална и танцова култура, но за да остане трайно впечатлението от всеки един от тях, то той трябва да бъде ярък и впечатляващ. Усещането за грандиозен празник остава задълго в паметта на публиката, ако е постигнато емоционалното удовлетворение от преживяното събитие и препотвърдени традиционни

културни ценности. В контекста на високия зрителски интерес организацията и реализацията на всеки такъв концерт е необходимо да бъде максимално близо да истинско съвършенство. За постигане на това несъмнено водещата роля е на режисьора, който изготвя съдържанието, определя темпо-ритъма и визията на концерта, негова е отговорността за прецизното отработване на всеки детайл от идейната концепция до реализацията му. В театралното изкуство темата за режисура и режисьор излиза на преден план едва в края на XIX век като „…*в представите на критиката като цяло режисьорът е човекът, който съчетава художествени и административни функции, но той се разбира най-вече като помощно лице при подготовката на ролята на актьора.*" (Дечева, 2006:74). От втората половина на XIX век в европейската култура режисурата се утвърждава като нов тип театрална практика. Съществуват множество научни изследвания в областта на композицията и режисурата на танцово произведение и цялостен танцов спектакъл със собствена драматургия. Установилата се водеща роля на режисьора в практиката и спецификите на режисурата като дейност в концертите на фолклорна основа все още рядко са обект на теоретични изследвания. Отнесен към оная част от зрелищната култура, която възпитава не само отделната личност, а и цели колективи участници в осъществяването му, определя и необходимостта от повече теоретични разработки свързани с това поле на научното знание. Написаното до тук обуславя актуалността на предложения текст и очертава посоката на изложението. Стремежът е да бъдат изследвани и анализирани спецификите в представянето на сценичното творчество на фолклорна основа, да се обективира водещата роля на режисьора в изграждането на пластическата композиция на цялостния художествен продукт.

Целта на настоящото изследване е да анализира спецификата на концерта като форма на представяне на българското танцово изкуство на фолклорна основа и да открои водещата роля на режисьора в цялостния процес от идейната концепция до реализацията на художествената програма.

Задачите свързани с осъществяването на поставената цел включват:

- тълкуване на понятията концерт и концерт-спектакъл в контекста на режисьорската стратегия;
- анализ на основните компоненти определящи характерните особености в режисурата на концерт или концерт-спектакъл с произведения на фолклорна основа;

- проследяване на процеса на изграждане на сценария и открояване спецификите в концерти представящи сценичното изкуство на фолклорна основа;
- аргументиране водещата роля на режисьора от идеята до представянето на цялостно завършения художествен продукт.

Спецификата на изследването предполага използване на широк спектър от похвати и методи от теоретичната област на хореографията, културологията, историята на изкуството. Метод на сравнителен анализ - като основа за извеждане на специфичното качество и съдържание на изследвания проблем, емпиричен изследователски метод – проучване на видео, аудио и текстови източници с информация свързана с представянето на българското танцово изкуство на фолклорна основа.

Основните източниците на информация използвани в настоящото изследване са трудовете на утвърдени изследователи в областта на хореографското и театрално изкуства в България. В допълнение са проучвани и материали от чуждестранни автори, както и енциклопедична литература.

1. Същност на понятията *концерт* и *концерт-спектакъл*

В превод концерт /от латински – *concerto*/ означава състезавам се и води началото си от древността при организирането на различни състезания, в това число и в областта на художественото изпълнение. Еволюцията на това понятие води до съвременното му тълкуване. В българския тълковен речник значението на думата концерт се определя като *изпълнение пред публика на избрани и подредени музикални, литературни и други творби* (Значение на думата концерт, 2013). Определението в Большая советская энциклопедия по съдържание не се отличава, като и там съвременното разбиране за концерт означава публично представяне на артисти по предварително определена програма. В съвременната социокултурна реалност спецификата на концерта, като форма на културна и развлекателна дейност, представя значителен потенциал, който е особено важен в процеса на развитие и възпитание на публики с високи естетически критерии. В зависимост от съдържанието си концертите биват различни видове – вокални, инструментални, танцови, смесени и др., както и различни по своята жанрова определеност – фолклорни, класически, смесени и др. Много често при представяне на фолклорното сценично изкуство в нашето съвремие вместо концерт се употребява терминът *спектакъл*. Спектакъл (на френски: *spectacle*; на латински: *spectaculum*) е артистично представление с

елементи на зрелищност, което се представя на голяма сцена пред публика. Първоначално спектакли са се наричали произведенията в театралното изкуство, в създаването на които е участвал целият актьорски състав. В процеса на еволюционното развитие на понятието *спектакъл,* като художествена форма, постепенно се утвърждава принципа на ансамбловостта, който предполага съгласуваността на всички изпълнители и обмисленото използване на изразните средства. В основата на театралния спектакъл лежи литературно произведение или сценарий. В съвременните театри създаването на театралния спектакъл се ръководи от режисьор-постановчик съобразно неговият собствен замисъл. Съществуват множество видеозаписи на театрални постановки и филми, в основата на които е даден театрален спектакъл, които са определени със съчетанието *филм-спектакъл.* С развитието на телевизията се появява и жанра *телевизионен спектакъл*, който се записва и адаптира в съответствие с телевизионната специфика. Режисурата на този тип спектакли също се осъществява от режисьор, чиято концепция е подчинена на спецификата на съответния жанр. Етимологията на двете понятия *концерт* и *спектакъл* се припокрива, но съотнесени в изкуството на фолклорна основа коректното определение е *концерт-спектакъл. Концертът* определя художествените прояви, съдържащи в програмата си музика, песни и танци на фолклорна основа, а с понятието *концерт-спектакъл* могат да се афишират концерти, чието съдържание е подчинено на определена тема. Когато номерата в един концерт са подбрани и подредени, щото да създадат впечатление за едно цяло театрално представление най-вярно и коректно към съдържанието е съчетаването на двете понятия и определянето на художествения продукт като *концерт-спектакъл.*

Творчеството в танцовото изкуство на фолклорна основа показва уникалността на традиционния български танц и това определя значимостта на начина на представяне пред публика. В повечето случаи произведенията на тази основа намират място в така наречените смесени концерти и по жанр и по форма и по място на реализация. Самостоятелни концерти съставени само от танцови произведения на фолклорна основа са много рядко. И това е така, защото колкото и разнообразно да е съдържанието на един концерт от различни по форма и етнографска принадлежност произведения, то неминуемо идва момент на отегчение в публиката и такъв тип концерт губи сугестивната сила на своето въздействие.

Днес в редки случаи в афишите на така наречените фолклорни концерти присъства името на режисьора. Както при много други професии в областта

на сценичните изкуства режисьорите на фолклорни концерти често изграждат уменията си в процеса на работа. В повечето случаи в професионалното изкуство на този жанр функциите на режисьор се изпълняват от хореографите, макар цялостната концепция за всеки отделен концерт и програмата, определяща съдържанието да се приема от художествените съвети. Спецификата на хореографията като вид изкуство определя и съдържанието на професионалното обучение по хореография, което в България възниква през втората половина на XX век. Основна тема в обучението е композицията и режисурата на танцово произведение и танцов спектакъл. Това определя и водещата роля на хореографа в оформянето на режисурата на цялостното представяне на танцовото изкуство на фолклорна основа. В един период до 1989 г. при представянето на мащабни проекти за режисурата им са привличани специалисти режисьори като Асен Траянов, Стефан Мушатов, Ласка Минчева и др., но техните имена са свързани най-вече в областта на телевизионната режисура с представяне на фолклорни образци. С настъпилата промяна в обществено-икономическия живот от 1989 г. до днес изключително рядко функциите на режисьор на определен концерт се изпълняват от друг специалист извън прякото ръководство на самите участници в концерта.

2. Особености на режисурата и ролята на режисьора в представянето на сценичното творчество на фолклорна основа

Какво точно обхваща режисурата на един концерт, чието съдържание са произведения на фолклорна основа? На първо място е поводът за представянето му, който определя и тематичната област. Дали е празничен, коледен, великденски или подчинен на реализацията на друга идея, дали е само концерт или концерт-спектакъл. Тематичността съответно определя и съдържанието на отделните номера и оформянето им в програма на представяне. Изключително важен компонент е мястото на представяне, което от своя страна оказва влияние върху общата визия и звучност на концерта. *„Режисурата е изкуство за създаването на хармоничен и цялостен спектакъл посредством организацията на всичките му елементи на основата на творческия замисъл на хореографа-режисьор“* (Луканов, 2012:40). Това заключение би могло да бъде безпроблемно отнесено и към определяне режисурата на концерт, като само понятието „хореограф-режисьор“ бъде заменено с режисьор. Анализираните от Луканов компоненти в режисьорския замисъл при създаване на хореографско произведение са напълно съотносими и като важна съставна част от режисьорския замисъл при реализиране на концерт. Несъмнено на

първо място е драматургичната основа, т. е. намирането на образното решение на концерта, характеристика на отделните номера в съдържанието, определяне времетраенето на концерта и неговия темпо-ритъм, художественото оформление и най-важния компонент - определяне на посланието - в отговор на въпросите: защо се представя този концерт; какво трябва да предизвика в съзнанието на зрителя; какво въздействие върху публиката се очаква. Казаното до тук очертава и главните особености на режисурата на концерт или концерт-спектакъл с произведения на фолклорна основа, а именно:

- Създаване на идейна концепция;
- Написване на сценарий и изготвяне на програма;
- Оформяне на цялостната визуализация .

Идейната концепция е изключително важна за определяне формата на представяне на сценичното фолклорно изкуство – концерт или концерт-спектакъл. Определената форма дефинира съдържанието, композицията, логиката на преходите от един номер към друг, темпо-ритъма, възможностите за разкриване на темата и идеята, сценографията и цялостното художествено оформление. Идейната концепция представя не само темата и идеята на съдържанието, но и как точно те ще бъдат защитени с представянето на отделни номера съчетани в един завършен цялостен художествен продукт. Когато формата е концерт-спектакъл, много често, идейната концепция се съдържа в самото заглавие. В повечето случаи то е метафорично, образно и насочващо емоционално вниманието към основната идея. Например „Старо имане“ на АНПТ „Пирин“, „Земята на Орфей“ на ФА „Тракия“, „Диви ягоди“ на Национален ансамбъл „Филип Кутев“, „Път през Тракия“ на ансамблите „Тракия“ и „Странджа“ и много други.

На следващо място по хронологичен ред, но не и по значение е изготвянето на сценария със строго подредените номера. Тематичността актуализира основанията за осъществяването на всеки концерт и несъмнено основен момент в изготвянето на сценария е да се насочи вниманието към тях. В своето изследване „Сочинение танца“ Ростислав Захаров обръща специално внимание на програмата на балетния спектакъл. Според него „*Създаването драматургията на балетния спектакъл, както и на всяко друго произведение от театралното изкуство, започва с появата на замисъла. Замисълът обезателно включва в себе си темата и идеята на бъдещото произведение.*“ (Захаров,1989:157) Това заключение може да бъде отнесено и към изготвянето на програмата на даден концерт или концерт-спектакъл. И тук на преден план излиза водещата роля

на режисьора. Определена е темата на концерта, но самото съдържание и подреждането на номерата е все още неизвестно, докато не се изясни какви точно художествени произведения ще се включат. Това предполага сериозно обмисляне на участващите и всички репертоарни единици, с които художествените колективи или индивидуални изпълнители разполагат. Важен определящ фактор ще бъде не само художествените качества, които притежава всяко отделно изпълнение, но и как точно ще помогне в разкриването на темата и внушаването на художествената идея на целия концерт. Безспорно е, че успехът му зависи не от големия брой изпълнения, а от интересния режисьорски замисъл и усещането за един цялостен художествен продукт, в който нищо не може да се отнеме или прибави. Необходимо е прецизиране на първия и последния номер от концерта. Особено важно е как започва концертът, защото началото настройва и подготвя зрителя към бъдещото представление, а финалът трябва да бъде ярка и незабравима точка, която дълго време ще се помни и ще остави чувството на удовлетвореност в публиката. Концертът ще пожъне успех, когато програмата е съставена с постепенното нарастване на зрителския интерес. Най-динамичните и ярки номера могат да бъдат разположени на принципа на нарастването близко към финала. Много важно е да не се допуска еднообразие в подреждането на номерата по жанр и темпо-ритъм. Особено важен детайл в режисурата на концерт-спектакъл е съдържанието на програмата да бъде оформено с ясно изградена драматургична линия подчинена на основната тема и идея.

Съществена част от режисурата на един концерт е цялостното аудио-визуално оформление. Сериозно предизвикателство е съчетаването на акустичните характеристики на отделните традиционни за българския фолклор инструменти и спецификите в озвучаването на вокалните изпълнения-акапелно и в съпровод. Създаването на цялостната звукова картина предполага ползването на голям брой и различни по форма микрофони и несъмнено специалист за работата със звуковата материя. Особено важна предпоставка за визуалното оформление е мястото на провеждане. Ако концертът е на закрито сценографията ползва всички възможности, които предлага театралната сцена – кулиси, рампа, множество прожектори, завеса. Ако мястото на провеждане е открита сцена изграждането на сценография е съобразено с възможностите, които съществуват и несъмнено по-ограничени от тези на закрита сцена. Това в никакъв случай не ограничава истинския творец-режисьор, напротив дава възможност за разгръщане на широка творческа фантазия и с ползването на съвременните

технологични средства може да се изгради сценична атмосфера допринасяща за още по-силното въздействие на целия концерт.

В обобщение на всичко казано до тук на преден план се очертава водещата роля на режисьора. Той определя формата-концерт или концерт-спектакъл, основната идея, задачата и темпо-ритъма и след това изгражда представянето така, че драматургията да бъде защитена от естествено редуващи се номера и тяхното съотношение да бъде подчинено на общото художествено решение. Трябва да намери точно експозицията, развитието, кулминацията и финала, т.е. представянето да бъде изградено на принципа на музикално-драматургическо действие, основата на което се явява отделния номер. Режисьорът създава особен род действие от сложните съчетания на танц, музика, осветление, озвучаване, усвояване на пространство, на което са разположени огромен брой хора.

Дългогодишната ми работа като Главен художествен ръководител на Ансамбъл за народни песни и танци „Шумен“ ми дава основание да подкрепя изложените до тук разсъждения с прилагането им в моята режисьорска практика. Ще дам пример с концерт-спектакъла „Глътка от живата вода“ представен пред публика на сцената на ДКТ „Васил Друмев“ в гр. Шумен на 12.06.2015 г. Ансамбъл „Шумен“ представлява класическа структура на фолклорен ансамбъл, съдържащ три звена – хор, оркестър и танцов състав. Оформянето на концертната програма на такъв колектив изисква изява на всички от тях поотделно и заедно, което е предпоставка за сътворяването на един разнообразен, динамичен и вълнуващ спектакъл.

Концерт-спектакълът „Глътка от живата вода” представлява една своеобразна асоциативна разходка в традиционния български празнично-обреден календар. В основата на българските народни празници и обичаи е отразена мъдростта, органичното съчетание на практичността и духовността в екзистинциалното битие на старите българи. Българската обредна и празнична култура е изключително богата с прояви на творчество, които характеризират духовната култура на нашия народ. Народният стремеж към красота и творчество оформя зрелищно-развлекателната страна на част от календарните обичаи и обреди. Изследването на българския танцов календар открива, че в същото време *„…музиката и танца във фолклора никога не са били само развлечение, не са били нещо отделно от начина на живот и от законите, управляващи живота. Те са просто един от начините, по които се изказва и изживява, преоткрива и пресътворява всеки път отново мистерията на живота.“* (Илиева и Щърбанова, 1992: 93)

Празнично-обредната система синтезира определени форми на художествената култура и винаги е била обект на творческо претворяване в сценични произведения на фолклорна основа. С навлизането на тематичната и сюжетна форма на танца в българската сценична хореография редица автори насочват вниманието си към теми и сюжети от празнично-обредния календар.

Идейната концепция на концерт-спектакъла е подчинена на желанието зрителят да се потопи в атмосферата на българската традиция и да съпреживее вълненията и емоциите, съпътстващи живота на българина в определени моменти от сезоните на годината, благодарение на творчески претвореното и поднесено с красота и изящество изкуство на народната песен и танц. Това определи и съдържанието на отделните номера – ансамблови постановки, вокални изпълнения-солови и масови, акапелни и в съпровод. Като своеобразен преход към отделните картини бе включен автентичен текст от народното песенно творчество. Изпълнението на този текст е от водеща, която олицетворява персонажа на българската девойка, през чийто поглед, душевни вълнения и пряко участие, протичат събитията. Интересен факт е, че водещата съчетаваше в себе си актьорското майсторство на професионална актриса и умението да танцува български народни танци и това спомогна във финалния танци тя да се включи като една от всички танцуващи девойки в потвърждение на изказания от преди това текст.

Пролетта е този сезон на годината, в който се ражда животът в природата, избуява надеждата за по-добро, появява се новото начало. Това определя и отправната точка за начало на спектакъла с появата на водещата и изпълнения с ведро настроение текст, съдържанието, на който насочва вниманието към първото изпълнение -„Дивдядовска Голяма Лазара". Това е тематичен танц изпълняван само от девойки. Целта е интерпретирането на един определен момент-очакването на Лазаровден и всички емоции и вълнения, които всяка девойка преживява. Танцът няма характерната структура на обичая. Основната идея е да се разкрие крехката моминска чувствителност в очакване на получаване на сакралната сила *„…по време на своето посвещение в моминство, което като всяко посвещение предполага и едно „пътуване в отвъдното", в сакралния свят на предците откъдето черпели и особената енергия за своето преминаване в ново качество".* (Щърбанова, 1995:64-73) И макар и еднороден този танц поставя добро начало на концерт-спектакъла съобразено с основната тема и идея, още повече, че на сцената се появяват значителен брой изпълнители – хор, оркестър, танцьорки, които уплътняват сценичното пространство и създават една цветна картина на празнично веселие. Следват музикални и танцови изпълнения подредени

както по хронологичен ред, съблюдавайки годишните сезони, така и осмислени и съчетани като съдържание, динамика и контраст:

- Вокални изпълнения – солист с оркестър с изпълнение на песен от тракийска етнографска област и шопски припевки изпълнени от дамски квартет, акапела;
- Водеща - текст насочващ към празника Гергьовден;
- „Гергьовден“ – ансамблова постановка с участието на трите звена;
- Водеща – текст пресъздаващ душевните вълнения на девойката, която изпраща своя любим овчар и страда от временната им раздяла;
- Акапелна песен в изпълнение на хора, на фона на която върви изпълнение на танцов етюд пресъздаващ съня на овчаря, който също страда от раздялата с любимата си;
- Вокално изпълнение на хор и оркестър, контрастно като настроение и темпо;
- Два танца – мъжки и женски – „Добруджанци“ и „Влаинки“ от две различни етнографски области водещи повестованието към летния цикъл от празнично-обредния календар.
- Вокален блок, който съдържа три изпълнения разнообразни по своята темпова и изпълнителска същност;
- Водеща - преходен текст към есенните празници с мегданските веселия, на които най-силно се осъществява общуването на момите и ергените и припламването искрите на любовта;
- „Мома от село ке бега“ – ансамблова постановка с участието на трите звена;
- Оркестрово изпълнение – като апотеоз на всеобщото веселие;
- Водеща – текст съдържащ приканването на всички за посрещане на коледарите;
- Коледни песни в изпълнение на мъжка вокална група;

Може да се приеме, че кулминацията на концерт-спектакъла съвпада с финалното изпълнение на „Тракийски танц“, в който участие вземат и трите звена на ансамбъла. Вплетено в него прозвучава и авторския текст на Борислав Геронтиев, който съдържа в себе си цялото преклонение към творческия гений на българина и създава усещането за национална гордост и патриотизъм.

В общото сценично оформление се използваха съвременните технически възможности на мултимедията и художественото осветление, предимства на

съвременната визуална култура, подчинени на идеята за засилване художественото въздействие на спектакъла. Сценографията включваше три екрана, на които се редуваха картини и клипове съобразно сценичното действие. Изключително професионално бе озвучаването на такъв спектакъл, което определи и съчетаването на различни видове микрофони.

Дискусия

Настоящото изследване на концерта като форма на представяне на българското танцово изкуство на фолклорна основа поставя проблема за режисурата и водещата роля на режисьора от идейната концепция до реализацията на художествената програма. Режисурата на формите на представяне на сценичното фолклорно изкуство може да се приеме като една диалектическа връзка между два взаимно свързани основни компонента - съдържание и форма Реализирането на концерт или концерт-спектакъл се определя от съдържанието и формирането на идейната концепция на режисьора. В този смисъл режисьорът става водеща фигура в целия процес на подготовка и реализиране на определената форма.

Заключение

Представянето на фолклорното сценично изкуство в съвременната социокултурна реалност се наложи като значима дейност способстваща за културното възпитание на личности с устойчива ценностна ориентация. Множество концерти и концерт-спектакли доказват своята жизнеспособност и заемат място сред най-ценните и гледани продукции в областта на сценичното фолклорно изкуство. Силата на художественото внушение при осъществяване на всеки един от тях зависи от професионалния подход към цялото и всеки отделен детайл. Успешните и запомнящи се спектакли показват овладян съвременен художествен синтез съчетаващ в себе си различни видове изкуства.

По пътя на творческата интерпретация и теоретичното изследване в предложения текст се постигна основната цел в доказване на тезата, че изграждането на режисьорската стратегия на концерт или концерт-спектакъл предполага широк спектър от знания - задълбочено познаване на българската фолклорна традиция, спецификите на музикалното и танцовото изкуства, възможностите на сцената, предизвикателствата пред реализацията на музикалната звукова картина, мултимедията и художественото осветление и несъмнено принципите и подходите при режисиране на ярък и запомнящ се художествен продукт с висока естетическа стойност. Несъмнено режисьорът е

водещата фигура – от идеята до реализацията и това предопределя овладяването на оригинални творчески подходи, нови решения за съвременна художествена интерпретация на традиционната българска празничност и обредност, защото движението към уникалната душевност на българина ни обогатява и утвърждава.

В обобщение на резултатите от теоретичния и художественоестетически анализ могат да бъдат обособени следните изводи:

- Идейната концепция определя формата - концерт или концерт-спектакъл, формулира темата и идеята;
- Прецизното изготвяне на сценария се определя не само от художествените качества на отделните изпълнения, но и как точно те се вписват в общото звучене на цялото и способстват за разгръщане на темата и защитаване на художествената идея;
- Оформлението на художествения продукт е подчинено на идеята за създаване на цялостна звукова и визуална картина подчертаваща неоспоримите качества на фолклорната музика и танц;
- Режисьорът е този, който разполага с огромния арсенал от изразни средства и от него зависи в каква посока те ще бъдат насочени, каква ще бъде тяхната функция, съобразно формулираната от него тема и идея.

Използвани източници:

Абрашев, Г. (2001) *Композиция и форми на танца*. София: Наука и изкуство.

Большая советская энциклопедия (2013, 10 април). Взето на 3 октомври 2021 г. от https://dic.academic.ru/contents.nsf/bse/?f=0JrQvtC80LA=&t=0JrQvtGA0LI=&nt=1422&p=2

Дечева, В. (2006). *Към проблема за режисурата. Българският театър между двете световни войни*. София: „Просвета-София АД“.

Захаров, Р. (1989). *Сочинение танца*. Москва: „Искусство“.

Илиева, А., Щърбанова, А. (1992). *Български танцов календар. Музикални хоризонти*. София кн. 5.

Луканов, П. (2012). *Хореографска композиция и режисура*. София: Дефекто.

Николова, К. (2000) *Експресионистичният театър и езикът на тялото*. София: УИ „Св. Св. Климент Охридски“.

Станиславский, К. С. (1976) *Моят живот в изкуството*. София: Наука и изкуство.

Значение на думата концерт (2013, 7 март). Взето на 3 октомври 2021 г. от http://talkoven.onlinerechnik.com/duma/концерт

Щърбанова, А. (1995) *Танцът като пътуване в света на сакралното. Български фолклор*. София.